

Jaarverslag

2017

Inhoudsopgave

Voorwoord	
Hoofdstuk 1. Organisatie en taakopvatting	5
Hoofdstuk 2. Hoofdtaken	7
Hoofdstuk 3. Neventaken	15
Hoofdstuk 4. Financiële verantwoording	16
Hoofdstuk 5. Vooruitblik 2017	19
Bijlage: CV's commissieleden	20

Voorwoord

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) is een onafhankelijk adviesorgaan. De commissie adviseert de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Minister van Economische Zaken inzake het opleidingsaanbod in het hoger onderwijs. Voor de CDHO was 2017 een dynamisch jaar. Niet eerder kwamen er zoveel aanvragen voor nieuwe opleidingen binnen; 134 tegen 100 in 2016. Het geheel overziende vallen een aantal zaken op:

- De nadrukkelijke uitnodiging van de Minister aan de hogescholen om Associate degree-opleidingen (Ad's) en masteropleidingen te beginnen, heeft na een aarzelend begin in 2016, in 2017 vaart gekregen en tot een groot aantal aanvragen geleid.
- Hoewel er in absolute zin een recordaantal aanvragen voor opleidingen positief werd beoordeeld (105), werd procentueel over een groter deel negatief geadviseerd dan in het jaar daarvoor (20% tegen 14% in 2016).
- De grens tussen wo en hbo wordt diffuser: vanuit het hbo komen voorstellen voor de eerste Liberal Arts & Science bachelors (vergelijkbaar met de University Colleges), vanuit het wo zag de commissie de eerste aanvraag voor een universitaire pabo.
- Opvallend is de aanhoudende groei van het aantal aanvragen voor thematische opleidingen, vaak crossovers tussen verschillende disciplines waarvan de arbeidsmarkt ook een meer hybride karakter vertoont.
- De commissie heeft in veel adviezen aandacht besteed aan de naamgeving van opleidingen ter bewaking van de transparantie van het onderwijsaanbod.
- Ook is expansie in de regio zichtbaar: de RUG die een nevenvestiging opbouwt in Leeuwarden, Avans en Hogeschool Zeeland die een vestiging starten in Roosendaal. In totaal waren er 19 aanvragen voor nevenvestigingen.
- De Minister komt in 2018 met aangepaste spelregels voor het macrodoelmatigheidsbeleid. De voorbereidingen en het overleg daarover vonden reeds in 2017 plaats. Onderdeel daarvan is dat instellingen – indien kwantitatieve argumenten onvoldoende aanwezig blijken - de arbeidsmarkt

ook kwalitatief mogen onderbouwen. Die spelregel is reeds in 2017 van toepassing verklaard. Ze is echter makkelijker opgeschreven dan toegepast. De aanvraag voor een hbo masteropleiding Healthy Ageing Professional was een eerste test waarin de Minister uiteindelijk een andere afweging maakte dan de commissie.

Naast de beoordeling van aanvragen voor nieuwe opleidingen is de CDHO in 2017 ook op een aantal neventerreinen actief geweest:

- Ze heeft advies uitgebracht over de voorgenomen fusie van de hogescholen NHL en Stenden.
- Ze heeft een analyse over de sector Onderwijs uitgebracht, in nauwe afstemming met de Inspectie waar het ging om de gebruikte begrippen en kengetallen en de afbakening van het onderzoeksterrein.
- Met de Inspectie en de NVAO is gewerkt aan nauwere afstemming met het doel om, met behoud van ieders specifieke functie, dubbeling van informatievragen te voorkomen, dienstverlening aan de instellingen te verbeteren en de administratieve last te verlichten. Die activiteiten worden in 2018 voortgezet.
- Er zijn ervaringen uitgewisseld met de CMMBO. De beide commissies werken binnen zeer verschillende kaders, maar het gesprek over de raakvlakken zal worden voortgezet.

Middelertijd was er in de commissie een wisseling van de wacht: twee ervaren leden traden af omdat ze het einde van hun zittingstermijn hadden bereikt, twee nieuwe leden traden toe. Een commissielid is in de loop van 2017 afgetreden omdat een nieuwe nevenfunctie onverenigbaar was met het lidmaatschap van de commissie.

Het bureau heeft dat alles voortreffelijk ondersteund en begeleid zodat de consistentie in de advisering gehandhaafd bleef.

drs. P.M.M. Rullmann
Voorzitter
CDHO

1. Organisatie en taakopvatting

1.1 Samenstelling

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs is op 1 juli 2009 in het leven geroepen als een onafhankelijk adviesorgaan. De commissie adviseert de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Minister van Economische Zaken inzake het opleidingsaanbod in het hoger onderwijs.¹

Bij besluit van 22 juli 2013 heeft de Minister van OCW de zittingsduur van de commissie met terugwerkende kracht verlengd.

De commissie bestond gedurende het afgelopen verslagjaar uit de volgende leden:

Dhr. drs. P.M.M. Rullmann
(*voorzitter*)
Dhr. prof. dr. J.A. Bruijn
(*vicevoorzitter, afgetreden op 1 juli 2017*)
Mw. drs. L.W.J.M. Janssen
(*vicevoorzitter vanaf 1 juli 2017*)
Mw. drs. G.T.C. Bonhof
Dhr. dr. ir. A.F. Groen
Mw. J.G. Stam
(*afgetreden op 1 juli 2017*)
Mw. E.R.M. Verhoef
(*afgetreden op 22 augustus 2017*)
Dhr. prof. mr. dr. P.F. van der Heijden
(*aangetreden op 1 oktober 2017*)
Dhr. prof. dr. L.G. Soete
(*aangetreden op 1 oktober 2017*)

1.2 Taakopvatting

De commissie adviseert de Minister van OCW gevraagd en ongevraagd over onderwerpen die raken aan de doelmatigheid van het hoger onderwijs. Bij de oprichting van de CDHO is er bewust voor

gekozen de commissie in te richten als onafhankelijk adviesorgaan dat op afstand staat van de departementen die het adviseert.

De commissie heeft het van belang geacht extra waarborgen te creëren die de onafhankelijke totstandkoming van haar adviezen garanderen. De commissie heeft daartoe een gedragscode opgesteld. Deze gedragscode is op de website van de commissie te raadplegen. In het interne reglement van de commissie is vastgelegd dat de commissie handelt volgens deze gedragscode.

1.3 Hoofdtaken

De primaire taak van de commissie betreft het uitbrengen van adviezen aan de Minister inzake de doelmatigheid van individuele aanvragen die wijziging van het opleidingsaanbod beogen.² De commissie adviseert over deze aanvragen op grond van de beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs. De beleidsregel heeft betrekking op de volgende mutaties:

- nieuw opleidingsaanbod;
- vestiging van een opleiding of een gedeelte van een opleiding in een andere gemeente;
- verplaatsing van een opleiding of een gedeelte van een opleiding naar een andere gemeente;
- samenvoeging van opleidingen.

De beleidsregel doelmatigheid was oorspronkelijk restrictief geformuleerd en ging uit van het "nee-tenzij" principe.³ Uitgangspunt was dat het bestaande hoger onderwijsaanbod in Nederland volstaat; het is voldoende gespreid en divers. Uitbreiding van het onderwijsaanbod was dan ook alleen aan de orde indien de aanvraag een meerwaarde bood voor het huidige onderwijslandschap. Dit

¹ Omwille van de leesbaarheid wordt in het vervolg van de tekst diverse malen gesproken over 'de Minister'. Wanneer een nadere duiding ontbreekt dient hiervoor gelezen te worden: 'de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap'. In 2017 is de verantwoordelijkheid voor het onderwijs in de sector landbouw en natuurlijke omgeving overgegaan van het Ministerie van Economische Zaken naar het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

² Artikel 3 van het Besluit van de Minister van OCW, 17 juni 2009, nr. HO&S/BS/2009/119774 tot het instellen van een Commissie doelmatigheid hoger onderwijs jo. Artikel 20 van de 'Regeling en beleidsregels fusietoets in het onderwijs' (Staatscourant 2011, 3592, p. 4) 3 Rechtbank Den Haag 14 april 2010, LJN BM2655, AWB 09/3715.

uitgangspunt van de Beleidsregel 2009 is met de Beleidsregel doelmatigheid 2012 en de Beleidsregel 2014 verschoven naar een meer afgewogen beleid waarbinnen ruimte is gemaakt voor Associate degrees en hbo masteropleidingen.³ In hoofdstuk 2 is beschreven dat een vrij groot aantal aanvragen is goedgekeurd. Dit heeft vooral te maken met het departementale stimuleringsbeleid omtrent hbo Ad's en hbo masters.

Uit lid 3 van het instellingsbesluit van de commissie vloeit voort dat de commissie op verzoek van de minister advies kan uitbrengen over het ontnemen van rechten aan een opleiding indien het verzorgen van deze opleiding in redelijkheid niet of niet meer doelmatig kan worden geacht.⁴ Deze situatie heeft zich tot op heden niet voorgedaan.

Een macrodoelmatigheidsbesluit is 10 maanden geldig. Sinds 2015 komt het voor dat de Toets Nieuwe Opleiding bij de NVAO niet binnen die tien maanden wordt afgerond, zodat de opleiding niet op tijd in het Croho kan worden ingeschreven. Om die reden is een procedure voor de verlenging van macrodoelmatigheidsbesluiten ingericht door het departement van OCW en de commissie.

Een tweede hoofdtaak van de commissie wordt gevormd door de beoordeling van bestuurlijke en institutionele fusies in het hoger onderwijs. De wetgeving inzake de fusietoets is per 1 oktober 2011 in werking getreden. Bij fusies in het hoger onderwijs adviseert de CDHO. Dit heeft geleid tot een uitbreiding van de instellingsbeschikking. Afsproken is dat de intakeprocedure van de fusie-effectrapportage bij DUO zal plaatsvinden, waarna de commissie het adviestraject voor haar rekening neemt. In 2017

is één aanvraag fusietoets aan de commissie voorgelegd. Deze wordt in paragraaf 2.2 besproken.

1.4 Neventaken

In de opdrachtbrief van 17 juni 2009 van de Minister van OCW en de Minister van LNV wordt de CDHO verzocht de volgende neventaken op zich te nemen:

- Het op verzoek van de Minister uitbrengen van adviezen over ontwikkelingen op het gebied van de macrodoelmatigheid en de (mogelijke) effecten hiervan voor het beleid;
- Het op verzoek van de Minister periodiek uitvoeren van sectorale doorlichtingen van het bestaande onderwijsaanbod;
- Het ondersteunen van de betreffende Minister bij procedures in het kader van bezwaar en beroep;
- Het adviseren van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake de subsidieregeling HBO-masters.⁵

Een aantal neventaken die de CDHO in 2017 op zich heeft genomen wordt in hoofdstuk 3 besproken.

1.5 Bureau

De ondersteuning van de commissie vindt plaats door een drietal beleidsmedewerkers en een office-manager. In 2017 is de formatie uitgebreid met één beleidsmedewerker. Deze uitbreiding was noodzakelijk door de sterke toename in het aantal aanvragen en het feit dat het bureau veel meer gesprekken voert met instellingen in het voortraject en na afronding van de doelmatigheidsprocedure. Het bureau is in 2017 meer betrokken geraakt bij samenwerkingsverbanden met externe partijen, zoals de NVAO, Inspectie, CMMBO en DUO.

2. Hoofdtaken

2.1 Aanvragen macrodoelmatigheid

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de in 2017 behandelde aanvragen.

Tabel 1a. Adviezen in 2017

aanvragen macrodoelmatigheid 2017	aantal
In 2016 ontvangen aanvragen	10
In 2017 ontvangen aanvragen	134
In 2017 uitgebrachte adviezen	126
ter advisering in 2018	18

Tabel 1b. Besluiten in 2017

aanvragen macrodoelmatigheid 2017	aantal
In 2016 ontvangen aanvragen	14
In 2017 ontvangen aanvragen	134
In 2017 genomen besluiten OCW	122
ter besluitvorming in 2018	27

In tabel 1a is aangegeven dat in 2017 134 aanvragen zijn ingekomen. De commissie heeft in 2017 advies uitgebracht over 10 aanvragen die nog in 2016 zijn ingediend en over 116 aanvragen die in 2017 zijn binnengekomen.⁶ Ultimo 2017 had de commissie over 18 in behandeling zijnde aanvragen nog geen advies uitgebracht.

In tabel 1b is weergegeven dat het departement van OCW over 14 aanvragen uit 2016 en over 108 aanvragen uit 2017 een besluit heeft genomen. Van de 27 aanvragen waarover OCW in 2018 een besluit zal nemen waren er 9 nog in 2017 behandeld door de CDHO.

Spreiding aanvragen naar CROHO-domeinen

In tabellen 2a en 2b is te zien hoe de aanvragen in het verslagjaar 2017 zijn gespreid over de verschillende Croho domeinen. In deze tabel is het totaal aantal aanvragen als uitgangspunt genomen. Het totaal van 134 aanvragen is samengesteld uit 116 aanvragen waarover in 2017 advies is uitgebracht en 18 aanvragen waarover nog geen advies was uitgebracht.

In 2014 is de Associate degree (Ad) als zelfstandig programma in het Nederlandse hoger onderwijs geïntroduceerd. Vanaf 2018 wordt de Ad een zelfstandige opleiding. De verplichte koppeling van het Ad programma aan een bacheloropleiding is daarmee losgelaten. In 2017 zijn aanvragen voor Ad programma's en Ad opleidingen volgens hetzelfde doelmatigheidskader beoordeeld, met inachtneming van het feit dat de koppeling aan de bachelor zou komen te vervallen. Per 1 januari 2018 worden alle bestaande Ad programma's omgezet in Ad opleidingen.

In tabellen 2a en 2b valt op dat er veel meer aanvragen voor hbo opleidingen dan voor wo opleidingen zijn ingediend; 103 tegenover 31. Van de hbo aanvragen hadden er 54 betrekking op Ad's, 13 op hbo bacheloropleidingen en 36 op hbo masteropleidingen. Verder zijn er opvallend veel aanvragen gedaan voor opleidingen in de Croho onderdelen Economie, Gedrag en Maatschappij, Onderwijs en Techniek. Het stimuleringsbeleid van het departement van OCW inzake de ontwikkeling van Ad's en hbo masteropleidingen is in deze tabel duidelijk zichtbaar. De wo aanvragen bestonden uit 7 bachelors en 24 masters. De meeste aanvragen hadden betrekking op wo masteropleidingen in de Croho onderdelen Sectoroverstijgend en Onderwijs.

³ Beleidsregel van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 3 juli 2014 nr. 573094 betreffende de uitoefening van een aantal ministeriële bevoegdheden op grond van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek ter bevordering van de doelmatigheid in het hoger onderwijs (Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2014), p. 10.

⁴ Art. 6.5 sub a WHW.

⁵ De subsidieregeling hbo masters is beëindigd. Daarmee is deze taak van de CDHO komen te vervallen.

⁶ Ter vergelijking: in 2016/2017 bestond het hoger onderwijsaanbod uit 1036 unieke titels (isatcodes) verdeeld over 2840 opleidingen (isatcode + instelling + vestigingsplaats).

Tabel 2a aantal aanvragen 2017 HBO per domein

CROHO domein	Aantal Ad's	Aantal bachelors	Aantal masters	totaal hbo
Economie	28	0	6	34
Gedrag & Maatschappij	10	1	2	13
Gezondheidszorg	0	0	9	9
Landbouw en natuurlijke omgeving	1	1	2	4
Natuur	0	0	0	0
Onderwijs	6	3	5	14
Recht	0	0	1	1
Sectoroverstijgend	1	2	2	5
Taal & Cultuur	1	0	3	4
Techniek	7	6	6	19
TOTAAL	54	13	36	103

In de tabellen 3a en 3b is weergegeven hoe de commissie in 2017 over de aanvragen heeft geoordeeld. Van de 144 binnengekomen aanvragen is over 126 aanvragen een advies uitgebracht. Over 18 aanvragen wordt in 2018 advies uitgebracht. Bij 2 aanvragen heeft de commissie een positief oordeel uitgesproken over de deeltijdopleiding en een negatief oordeel over de voltijdopleiding. Het betrof één Ad Pedagogisch Educatief Medewerker (PEM) en één Ad Pedagogisch Educatief Professional (PEP). Aangezien de deeltijdopleidingen positief zijn beoordeeld, en deze opleidingen dus toegevoegd zijn aan het bestaande onderwijsaanbod, zijn deze als positief advies en positief besluit meegeteld. Uit onderstaande tabel kan worden afgeleid dat 105 van de 126 uitgebrachte adviezen positief van aard zijn.

Bij tabel 3a moet worden opgemerkt dat het departement van OCW ultimo 2017 nog niet over alle hbo aanvragen een besluit had genomen. Het ogen-

Tabel 2b aantal aanvragen 2017 WO per domein

CROHO domein	Aantal bachelors	Aantal masters	totaal wo
Economie	2	1	3
Gedrag & Maatschappij	0	2	2
Gezondheidszorg	0	3	3
Landbouw en natuurlijke omgeving	1	1	2
Natuur	2	2	4
Onderwijs	0	5	5
Recht	0	2	2
Sectoroverstijgend	2	4	6
Taal & Cultuur	0	1	1
Techniek	0	3	3
TOTAAL	7	24	31

schijnlijke verschil van inzicht tussen de commissie en het departement dat uit deze tabel naar voren komt is dus in feite veel geringer: het verslagjaar 2017 wordt gekenmerkt door twee verschillen tussen de uitkomsten van de adviezen van de CDHO en de besluiten van het departement van OCW. Het betrof de aanvragen van de Haagse Hogeschool en Fontys Hogescholen voor de hbo master Healthy Ageing Professional, waarover meer onder de kop 'bijzondere inhoudelijke aspecten van adviezen'.

Indien alleen gekeken wordt naar de adviezen die betrekking hebben op de uitbreiding van het opleidingsaanbod, kunnen de verplaatsingen en verlengingen buiten beschouwing worden gelaten. De verplaatsing van een opleiding brengt immers geen kwantitatieve wijziging in het opleidingsaanbod met zich mee. De verlengingen betreffen een bekrachtiging van positieve adviezen en besluiten uit 2016. In tabel 4 wordt alleen gekeken naar de adviezen die betrekking hebben op uitbreiding van

Tabel 3a HBO aantal uitgebrachte adviezen CDHO en besluiten OCW naar soort aanvraag

Soort	Aantal adviezen CDHO 2017	Positief advies CDHO 2017	Negatief advies CDHO 2017	Positief besluit CDHO 2017	Negatief besluit CDHO 2017
Nieuwe Opleiding	69	59	10	57	7
Nevenvestiging	17	9	8	9	7
Verplaatsing	3	3	0	3	0
Verlenging	4	4	0	4	0
TOTAAL	93	75	18	73	14

Tabel 3b WO aantal uitgebrachte adviezen CDHO en besluiten OCW naar soort aanvraag

Soort	Aantal adviezen CDHO 2017	Positief advies CDHO 2017	Negatief advies CDHO 2017	Positief besluit CDHO 2017	Negatief besluit CDHO 2017
Nieuwe Opleiding	18	17	1	17	1
Nevenvestiging	2	0	2	0	2
Verplaatsing	1	1	0	1	0
Verlenging	12	12	0	12	0
TOTAAL	33	30	3	30	3

het opleidingsaanbod, dus nieuwe opleidingen en nevenvestigingen. In de tabel valt op dat 85 van de 106 adviezen positief van aard zijn (80%). De verklaring hiervoor is te vinden in het stimuleringsbeleid vanuit het departement van OCW inzake hbo Ad's en hbo masters en Onderwijsopleidingen op zowel hbo als wo niveau. Dit blijkt ook uit de tabellen 5a en 5b; van de 33 adviezen over nieuwe Ad aanvragen zijn er 30 positief en van de 29 aanvragen voor nieuwe hbo masteropleidingen zijn er 24 positief beoordeeld.

Tabel 4 Verhouding positieve en negatieve adviezen m.b.t. uitbreiding opleidingsaanbod

Jaar	Positief	Negatief
2017	80%	20%
2016	86%	14%
2015	67%	33%
2014	77%	23%

Tabel 5a HBO aantallen positieve en negatieve adviezen CDHO m.b.t. uitbreiding van het opleidingsaanbod, uitgesplitst naar opleidingsniveau

HBO	Uitgebrachte adviezen	Waarvan positief	Waarvan negatief
Nieuwe Ad	33	30	3
Nieuwe bachelor	7	5	2
Nieuwe master	29	24	5
Nevenvestiging Ad	14	8	6
Nevenvestiging bachelor	1	0	1
Nevenvestiging master	2	1	1
Totaal	86	68	18

Tabel 5b WO aantallen positieve en negatieve adviezen CDHO m.b.t. uitbreiding van het opleidingsaanbod, uitgesplitst naar opleidingsniveau

WO	Uitgebrachte adviezen	Waarvan positief	Waarvan negatief
Nieuwe bachelor	6	6	0
Nieuwe master	12	11	1
Nevenvestiging bachelor	0	0	0
Nevenvestiging master	2	0	2
Totaal	20	17	3

Tabel 6 Verlengingen macrodoelmatigheidsbesluiten

Jaar	Verlengingen	Totaal	%
2017	18	126	14%
2016	21	95	22%
2015	4	63	16%

Uit tabel 6 blijkt dat het absolute aantal aanvragen voor verlengingen van macrodoelmatigheidsbesluiten aanzienlijk is toegenomen. Deze verlengingen zijn noodzakelijk als een Toets Nieuwe Opleiding bij de NVAO niet binnen tien maanden wordt afgerond.

Uit de aanvragen blijkt niet wat de oorzaak is van die lange doorlooptijd; de vertraging kan zowel door de NVAO als door de aanvragende instelling veroorzaakt worden. Hoe dan ook leidt de afhandeling van deze verlengingsaanvragen tot meer werk voor de instellingen en de CDHO.

Tabel 7 Aantal adviezen inzake nevenvestigingen in verhouding tot het totale aantal uitgebrachte adviezen

Jaar	Nevenvestigingen	Totaal	%
2017	19	126	15%
2016	8	95	8%
2015	4	63	16%
2014	7	42	17%

Het absolute aantal nevenvestigingen is fors toegenomen ten opzichte van de voorgaande jaren. Dit hangt samen met de oprichting van Ad Academies en regionale campusvorming in het wo, waarover meer in de volgende paragraaf.

Bijzondere inhoudelijke aspecten van adviezen

In 2017 heeft de commissie in enkele adviezen standpunten of overwegingen opgenomen die het kader van de betreffende aanvraag ontstijgen. Het is naar mening van de commissie belangrijk dat de instellingen van deze overwegingen kennis nemen.

De commissie signaleert ten eerste dat het stimuleringsbeleid van het departement met betrekking tot hbo masters leidt tot de vraag in hoeverre de overheid en in hoeverre werkgevers verantwoordelijk zijn voor postinitiële scholing, aangezien deze hbo masteropleidingen vaak deeltijdopleidingen voor werkenden zijn. Ook rijst de vraag hoe deze hbo masters zich verhouden tot wo masters, zowel wat

betreft de instroomconcurrentie als de arbeidsmarktbehoefte. Door de toename van het aantal hbo opleidingen vervaagt de grens tussen hbo en wo, en dat is ook bij de bacheloropleidingen te zien, blijkens de aanvraag voor de wo bachelor Pedagogische Wetenschappen voor het Primair Onderwijs en de aanvragen voor hbo bachelors Liberal Arts & Sciences en Professional College.

Ten tweede merkt de commissie op dat het aantonen van de arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van nieuwe hbo Ad's en hbo masteropleidingen een lastig vraagstuk is gebleken, omdat niet altijd helder is welke positie afgestudeerden van deze opleidingen innemen binnen de bestaande functiegebouwen waarin functies op mbo niveau, hbo en wo bachelor niveau en wo masterniveau de hoofdstructuur vormen. De CDHO en de Minister beoordeelden het bewijs voor het bestaan van een arbeidsmarktbehoefte in twee gevallen anders, blijkens de aanvragen voor de hbo masteropleiding Healthy Ageing Professional van Fontys en de Haagse Hogeschool. De nog niet uitgekristalliseerde arbeidsmarktpositie van afgestudeerden nieuwe Ad's heeft er ook toe geleid dat de commissie een waarschuwing heeft afgegeven naar aanleiding van de grote aantallen aanvragen voor pedagogische Ad's PEM, PEP en PPKE. Pas zodra aanvragers van dit type Ad een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden hard kunnen maken zal de commissie positief oordelen, om te voorkomen dat er wordt opgeleid voor werkloosheid.

Ten derde ziet de commissie dat zowel hogescholen als universiteiten opleidingen aanvragen voor locaties buiten de hoofdvestiging en reeds bestaande nevenvestigingen van de instellingen.

Ten vierde merkt de commissie op dat in 2017 veel

aanvragen zijn gedaan voor opleidingen met een Engelse naam terwijl de opleiding in het Nederlands wordt aangeboden en voor opleidingen met een nieuwe naam terwijl de inhoud sterk verwant is aan die van bestaande opleidingen. Omwille van de transparantie van het onderwijsaanbod voor studiekeuzers en werkgevers stimuleert de commissie de keuze voor een logische opleidingsnaam die aansluit bij het bestaande aanbod en die de voertaal van de opleiding reflecteert. Hetzelfde geldt voor de indeling van nieuwe opleidingen in het Croho.

Hieronder worden enkele aanvragen met bijzondere inhoudelijke aspecten nader besproken. Op de website van de commissie kan de volledige tekst van het advies en het besluit worden teruggevonden middels het vermelde dossiernummer.⁷

⁷www.cdho.nl

Radboud Universiteit wo bachelor Pedagogische Wetenschappen van Primair Onderwijs (2016/63)
Eind 2016 heeft de Radboud Universiteit een aanvraag ingediend voor een wo bachelor Pedagogische Wetenschappen van Primair Onderwijs (PWPO). Het betrof de eerste aanvraag voor een zelfstandige universitaire bacheloropleiding tot docent in het basisonderwijs. In de beleidsregel doelmatigheid is het uitgangspunt dat wo bachelors alleen met wo bachelors worden vergeleken en niet met hbo bachelors. Echter, omdat in dit geval de arbeidsmarkt-kwalificatie identiek was aan die van de pabo is een uitzondering gemaakt. De Vereniging Hogescholen en een aantal individuele hogescholen uitten in een zienswijze hun zorgen m.b.t. het feit dat een universiteit een beroepsopleiding wil gaan aanbieden die van oudsher uitsluitend door hogescholen wordt verzorgd. Ook uitten zij zorgen over mogelijke kanibaliserende door de nieuwe opleiding op de instroom in bestaande pabo's. De aanvrager bracht daar tegenin dat de instroom in de bachelor PWPO deels zou bestaan uit een nieuwe doelgroep; vwo leerlingen die anders voor het onderwijs verloren zouden gaan. Aangezien er een grote arbeidsmarktbehoefte aan docenten in het primair onderwijs was aangetoond en de negatieve effecten op de instroom in bestaande pabo's beperkt leken te zijn heeft de CDHO de aanvraag positief beoordeeld. Het departement van OCW heeft dit positieve oordeel overgenomen in het besluit. De HAN heeft vervolgens bezwaar ingediend, maar de bezwarencommissie van het departement van OCW heeft dit bezwaar ongegrond verklaard.

Saxion hbo bachelor Liberal Arts & Sciences (2017/47) en Hogeschool Utrecht hbo bachelor Professional College (2017/57)

In 2017 heeft de CDHO voor het eerst aanvragen ontvangen voor hbo bacheloropleidingen die sterk op wo bacheloropleidingen Liberal Arts & Sciences lijken. Het betrof een aanvraag van Saxion Hogescholen voor een hbo bachelor Liberal Arts & Sciences en een aanvraag voor een hbo bachelor HU Professional College van de Hogeschool Utrecht. Beide opleidingen zijn zeer vrij en flexibel van opzet; de studenten stellen zelf, aan de hand van een aantal brede thema's, het curriculum samen.

De commissie heeft bij beide aanvragen vastgesteld dat een duidelijke beroepscomponent ontbreekt. Die beroepscomponent is essentieel bij een beroepsopleiding. De commissie is van oordeel dat de arbeidsmarkt-relevantie van een hbo bachelordiploma niet kan worden vastgesteld als binnen de opleiding geen specifieke beroepskennis en beroepsspecifieke vaardigheden worden gedoceerd. Als een beroepsopleiding geen heldere vakinhoud of vakinhouden bevat, kan de commissie niet beoordelen welke functies afgestudeerden kunnen uitoefenen, met afgestudeerden van welke opleidingen zij concurreren en in welke branches zij terecht kunnen komen. Vanwege het gepersonaliseerde curriculum staat evenmin vast of, en zo ja: naar welke hbo of wo masteropleidingen zij kunnen doorstromen. Op grond hiervan heeft de commissie geoordeeld dat de arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van beide opleidingen niet was aangetoond. Het departement van OCW heeft dit oordeel in het besluit overgenomen.

Haagse Hogeschool en Fontys Hogescholen hbo master Healthy Ageing Professional (2017/44 en 2017/45)

In 2017 heeft de commissie twee aanvragen voor hbo masteropleidingen Healthy Ageing Professional ontvangen. De commissie oordeelde negatief over beide aanvragen omdat de arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van deze master niet was aangetoond. De maatschappelijke behoefte achtte de commissie bij de aanvraag van Fontys wel aangetoond op grond van verwijzing naar beleid van het departement van VWS. Het Ministerie van OCW is in de besluitvorming afgeweken van het advies van de commissie. Het departement oordeelde dat aanvragers een kwalitatieve arbeidsmarktbehoefte aannemelijk hadden gemaakt aan de hand van documenten van het departement van VWS, waarin de verwachting wordt uitgesproken dat een arbeidsmarkt voor dit type professionals zal ontstaan.

Pedagogische Ad's PPKE (2017/38, 2017/48). PEM (2017/25, 2017/87, 2017/90, 2017/93, 2017/94). PEP (2017/06a, b en c)

In 2017 heeft de commissie een relatief groot aantal aanvragen ontvangen voor Ad's gericht op de kinderopvang, onderwijsondersteuning en jeugdhulpverlening. In 2016 is een aantal Ad's op dit gebied afgewezen, omdat de arbeidsmarktperspectieven voor de branches slecht waren. De commissie heeft toen aangegeven geen nieuwe voltijd Ad's meer toe te laten om te voorkomen dat de studenten zouden worden opgeleid voor werkloosheid. De commissie oordeelde wel positief over deeltijdopleidingen waarbij een baaneis werd gesteld. De redenering hierachter is dat deelnemers aan de opleiding die al over een baan beschikken na afstuderen geen extra druk op de arbeidsmarkt genereren.

De commissie waarschuwde na de positieve oordelen over enkele deeltijd Ad's met baaneis dat de ruimte in het landelijk aanbod voor deze Ad's stringent getoetst zou gaan worden, omdat nog niet bekend is hoe de reeds toegekende opleidingen zich zullen ontwikkelen. Het departement van OCW heeft de adviezen van de commissies in haar besluitvorming overgenomen. Het departement van OCW heeft bovendien in de besluiten m.b.t. de voltijdopleidingen aangegeven dat nieuwe aanvragen voor dit type opleidingen vanaf januari 2018 kunnen worden ingediend. Uiteraard toetst de CDHO deze aanvragen aan de beleidsregel, waarbij in het bijzonder van belang is dat de aanvrager beschrijft in hoeverre de relevante arbeidsmarkten zich in positieve zin ontwikkeld hebben en ontwikkelen.

Expansie in de regio

Tenslotte merkt de commissie op dat op alle opleidingsniveaus, maar met name bij hbo Ad's en wo masters, een tendens zichtbaar is tot uitbreiding van het onderwijsaanbod op een andere locatie dan de hoofdvestiging en reeds bestaande nevenvestigingen van instellingen. Zo hebben Avans en de Hogeschool Zeeland het initiatief genomen tot de oprichting van een Ad Academy in Roosendaal; een gemeente waarin geen van beide hogescholen voorheen opleidingen aanbood (aanvragen 2017/59, 2017/61, 2017/63, 2017/65, 2017/70, 2017/72). De Universiteit van Tilburg heeft een opleiding ingericht op de relatief nieuwe locatie in Den Bosch (2017/56). De Universiteit Leiden heeft aangegeven het onderwijsaanbod in Den Haag te willen uitbreiden (2017/37) en de RUG heeft hetzelfde gedaan voor de locatie Leeuwarden (2017/04b).

2.2 Fusietoets

Op 21 juni 2017 heeft de commissie advies uitgebracht over de bestuurlijke en institutionele fusie tussen de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en Stenden Hogeschool. De intentie om te fuseren leefde al lang. In Leeuwarden zijn beide hogescholen fysiek naast elkaar gevestigd. De commissie heeft geconstateerd dat de fusie zorgvuldig was voorbereid. De commissie waardeerde ook de constructief-kritische opstelling van de medezeggenschapsraden. De commissie was van mening dat de variatie binnen het onderwijsaanbod (zowel qua spreiding, voorzieningen als diversiteit) ook na de fusie kon worden verzekerd en adviseerde de Minister van OCW positief over het voornemen. De Minister heeft het advies van de commissie overgenomen.

3. Neventaken

In de opdrachtbrief van 17 juni 2009 van de Minister van OCW en de Minister van LNV wordt de CDHO verzocht de volgende neventaken op zich te nemen:

- a. Het op verzoek van de minister uitbrengen van adviezen over ontwikkelingen op het gebied van de macrodoelmatigheid en de (mogelijke) effecten hiervan voor het beleid;
- b. Het op verzoek van de minister periodiek uitvoeren van sectorale doorlichtingen van het bestaande onderwijsaanbod;
- c. Het ondersteunen van de betreffende minister bij procedures in het kader van bezwaar en beroep;
- d. Het adviseren van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake de subsidieregeling HBO-masters.⁸

Ad a. Brede analyse hoger onderwijsaanbod

De CDHO heeft, ten behoeve van de beoordeling van doelmatigheidsaanvragen, een kennisbasis opgebouwd. Deze is in 2012 aangevuld met een analyse van het staande hoger- onderwijsaanbod, alsmede van de wijze waarop het onderwijsaanbod zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Naast een rapport waarin een globale analyse van het gehele hoger-onderwijsaanbod per CROHO-domein is vastgelegd, heeft het bureau van de CDHO de beschikking gekregen over een webinterface waardoor het gekoppelde CROHO-CRIHO-bestand te raadplegen is op opleidings- en instellingsniveau. In 2017 is de database bijgewerkt.

Ad b. Sectoranalyses

In 2017 heeft de CDHO in opdracht van OCW een sectoranalyse laten uitvoeren naar de opleidingen in het Croho onderdeel Onderwijs. Bij deze sectoranalyse zijn voor het eerst zowel hbo als wo opleidingen

betrokken. Het onderzoek is uitgevoerd door Regio-plan en is begeleid door medewerkers van de CDHO en een klankbordgroep bestaande uit medewerkers van het Ministerie van OCW, De Inspectie voor het Onderwijs, De VSNU en de Vereniging Hogescholen. De Inspectie voor het Onderwijs heeft in 2017 eveneens onderzoek gedaan naar Onderwijsopleidingen. De CDHO en de Inspectie hebben vooraf en gedurende de looptijd van de onderzoeken overleg gevoerd om definities en afbakeningen waar mogelijk te stroomlijnen en om ervoor te zorgen dat de beide onderzoeken complementair aan elkaar zijn en niet onnodig overlappen. Het rapport is eind december 2017 gepubliceerd op <https://www.cdho.nl/assets/uploads/2017/12/Eindrapport-16209Sectoranalyse-onderwijs-Regio-plan-20dec2017.pdf>. Het rapport van de inspectie is gepubliceerd op <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/hogeronderwijs/sectoren/onderwijs/>. In 2018 zal de CDHO een advies aan de Minister van OCW uitbrengen indien de resultaten van de sectoranalyse daar aanleiding toe geven.

Ad c. Ondersteuning in bezwaar- en beroep

In 2017 heeft de CDHO het Ministerie van OCW bij twee bezwaarzaken ondersteund.

⁸ De subsidieregeling hbo masters is beëindigd. Daarmee is deze taak van de CDHO komen te vervallen.

4. Financiële verantwoording

In het Instellingsbesluit van de commissie is voorzien dat de NVAO als penvoerder optreedt voor de CDHO. Dit betekent dat de NVAO, met inachtneming van de strikt onafhankelijk positie van de commissie, zorg draagt voor huisvesting van het bureau. De financiële verantwoording van de commissie is daarom opgenomen in de verantwoordingscyclus van de NVAO. De achterliggende gedachte hierbij is dat hierdoor voor de CDHO niet op alle facilitaire gebieden eigen voorzieningen behoeven te worden gecreëerd.

De kosten van de commissie komen, voor zover goedgekeurd, voor rekening van de minister. Onder deze kosten worden verstaan de kosten voor vergaderen en materiële ondersteuning, de reiskostenvergoeding voor leden van de commissie en de kosten van het ondersteunende bureau. De voorzitter en andere leden van de commissie ontvangen per maand een beloning tot ten hoogste de maxima van het Instellingsbesluit, met overeenkomstige toepassing van de regels van de NVAO.

Verantwoording 2017

In de financiële verantwoording over het verslagjaar 2017 vallen de volgende zaken op. In de eerste plaats is dit de daling van de subsidie van OCW naar € 484.000,-. Dit bedrag is de resultante van een verlaging van de subsidie ten opzichte van 2016 met een bedrag van € 31.000,- en een tussentijdse prijsbijstelling van € 25.000,-. De korting van de subsidie is een gevolg van de ombuigingen van het Kabinet Rutte II. In deze ombuiging (taakstelling) is een verdere daling van de subsidie naar € 447.000,- in 2018 voorzien.

In het verslagjaar 2017 is met OCW het gesprek gevoerd over de verhoging van het budget van de CDHO. In 2016 had de CDHO aandacht gevraagd voor dit oplopende tekort. Dat tekort werd veroorzaakt door een combinatie van de voortdurende kortingen op het budget door de taakstelling en de verhoging van de post 'inzet commissie' ten gevolge van een verhoging van de vacatiegeldenregeling van de CDHO (brief OCW, d.d. 25 februari 2016, ref.nr. 858283). Ook dit jaar is deze verhoging uit het lopende budget bekostigd. Daarbij kwamen nog additionele kosten voor een, met toestemming van OCW, in het begrotingsjaar 2017 aangetrokken nieuwe beleidsmedewerker. Het tekort over het afgelopen begrotingsjaar 2017 beliep hierdoor € 68.848,-. Dit ondanks het positieve effect dat van de € 25.000,- loon- en prijsbijstelling uitging op het budget 2017. Dit tekort kon, evenals in 2016, worden opgevangen uit het door OCW beschikbaar gestelde overschot uit de egaliseringsreserve ten bedrage van € 103.565,-. Dit overschot kan tot 2018 worden ingezet voor kosten van de CDHO die de te verlenen jaarlijkse subsidie overschrijden (brief OCW, d.d. 28 november 2016, kenmerk 1014795). Dit betekende dat voor het begrotingsjaar 2017 de totale egaliseringsreserve tot en met 31 december 2017 € 122.500,- (de toegestane egaliseringsreserve van 2016) + € 103.565,- (toegeken- de egaliseringsreserve 2015) bedroeg.

Bedrijfsopbrengsten €

	Jaarrapportage 2017	Begroting 2016	Verschil met begroting 2017	Realisatie 2016
Subsidie OCW	484.000	459.000	25.00	490.000
Subsidie EZ	29.000	29.000	0	29.000
	513.000	488.000	25.00	519.000

Bedrijfslasten €

	Jaarrapportage 2017	Begroting 2017	Verschil met begroting 2017	Realisatie 2016
1. Personele kosten	339.927	276.000	63.927	300.581
2. Afschrijving	3.178	5.000	-1.822	3.028
3. Algemene werkingskosten	0	0	0	0
3.1. Pers. exploitatie	14.219	13.000	1.219	8.322
3.2 Communicatie	4.311	3.000	1.311	2.987
3.3 Inzet commissie	105.393	132.500	-27.107	89.979
3.4 Inzet deskundigen	0	10.000	-10.000	0
3.5 Overige kosten	7.682	11.000	-3.318	8.474
3.6 Hosting NVAO	90.500	90.500	0	85.500
3.7 Onvoorzien/diversen	16.638	20.000	-3.362	7.490
Totaal bedrijfslasten	581.848	561.000	20.848	506.415

Resultaat				
(te verrekenen)	-68.848	-73.000	4152	12.585

Verloop egaliseringsreserve				
Stand 01.01.2016	122.500	122.500		128.675
Conform afspraak (2016) met OCW inzake in 2015 te verrekenen bedrag	103.565	103.565		
Resultaat 2017	-68.848	-73.000		12.585
Stand 31.12.2017	157.217	153.065		141.260

Te verrekenen met OCW o.b.v. art. 9 instellingsbesluit CDHO d.d. 17 juni 2009, artikel 9				
Egaliseringsreserve per 31.12 voor verrekening	157.217	153.065		141.260
Maximaal toegestane egaliseringsreserve = 25% van de in het laatste kalenderjaar verleende OCW-subsidie	121.00	114.750		122.500
Te verrekenen met OCW	0	0		18.760

Vooruitblik begrotingsjaar 2018

In 2017 is het gesprek met OCW gevoerd over de verhoging van het budget van de CDHO. Deze gesprekken hebben een positief resultaat gehad. Aandachtspunten in het overleg waren:

- a. De verhoging van de post 'inzet commissie' ten gevolge van herziening van de vacatiegeldenregeling;
- b. De toename van de werklast bij het bureau van de CDHO ten gevolge van de absolute toename van het aantal aanvragen doelmatigheid en de toename van de inhoudelijk complexiteit van de toetsing doelmatigheid (toename van het aantal multi- en interdisciplinaire opleidingen);
- c. Het effect van de Kamerbrief macrodoelmatigheid waarin is opgenomen dat de CDHO een meer interactieve rol zal gaan spelen (brief van de Minister van OCW aan de Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, 31 288, nr. 559).

Een en ander had tot gevolg dat het budget van de CDHO in het begrotingsjaar 2018 eenmalig met € 130.000,- is verhoogd naar € 614.000,- (brief OCW, d.d. 25 augustus 2017, ref. nr. 1246299). Dit bedrag bestaat uit € 100.000,- voor het structureel in dienst nemen van een beleidsmedewerker S11 (inclusief kosten overhead en personele lasten) en € 30.000,- ten behoeve van de herziening (verhoging) vacatiegelden voor commissieleden van de CDHO.

De budgetten voor de periode met ingang van 1 januari 2019 zijn echter weer vastgesteld op het niveau van 2017 (€ 484.000,-). In de loop van 2018 zal de ontwikkeling in de financiën en de werklast worden besproken en wordt bezien welk budget voor de jaren na 2018 passend is (brief OCW 12 december 2017, ref. nr. 1280965).

Het departement van OCW heeft toegezegd dat de jaarlijkse subsidie van EZ à € 29.000,- zal worden gecontinueerd nu het onderwijs op het gebied van landbouw en natuurlijke omgeving van het departement van EZ naar het departement van OCW is overgebracht. De subsidieaanvraag voor 2017 is door de CDHO op 12 juli 2017 nog bij het departement van EZ ingediend.

In 2018 moet verder rekening worden gehouden met de vervanging van het documentmanagementsysteem 'Sherlock'. Dit zal naar verwachting een investering vergen van omstreeks € 60.000,-. Het huidige systeem is al geruime tijd afgeschreven en is hoognodig aan vervanging toe. Hetzelfde geldt voor de digitale Kennisbasis van de commissie.

5. Vooruitblik 2018

Naar verwachting zal het aantal aanvragen ook in 2018 substantieel zijn, zeker in het hbo op het terrein van Ad's en masteropleidingen. Voor de masteropleidingen betreft dat overigens deels opleidingen die hogescholen thans privaat aanbieden en nu voor bekostiging voordragen. Maar ook de snelle technologische vernieuwingen en navenant veranderende arbeidsmarkt dagen instellingen uit om met nieuwe opleidingen te komen.

In 2018 zal naar verwachting het macrodoelmatigheidsbeleid herzien worden en neerslaan in een bijstelling van de Beleidsregel 2014. Zo komt er ruimte voor kwalitatieve beargumentering van de arbeidsmarktbehoefte in die gevallen waarin kwantitatieve gegevens ontbreken. Het zal een grote uitdaging zijn dat goed te operationaliseren.

De commissie heeft in dit jaarverslag een aantal ontwikkelingen geschetst die in het komende verslagjaar een rol zullen blijven spelen bij de macrodoelmatigheid:

- Internationalisering van studentenstromen en arbeidsmarkt;
- Expansie en campusvorming van het hoger onderwijs in de regio;
- De verhouding tussen hbo en wo, met name bij masteropleidingen;
- Het onderscheid voltijd, deeltijd, duaal;
- De naamgeving en taalkeuze bij nieuwe opleidingen.

Belangrijk effect van het bestaan van macrodoelmatigheidsbeleid is dat instellingen uitgenodigd worden hun wensen te beargumenteren en hun plannen te onderbouwen, zowel intern, met collega-instellingen als landelijk. De dynamiek van het hoger onderwijs-

veld wordt daardoor onmiddellijk zichtbaar in discussies over grenzen en mogelijkheden. Dat houdt het stelsel levend. Het zal in 2018 niet anders zijn.

Bijlage

Curricula vitae commissieleden

De heer drs. P.M.M. Rullmann (voorzitter)
Paul Rullmann (1948) is de voorzitter van de commissie. Hij studeerde sociologie aan de Vrije Universiteit. Vervulde vanaf 1975 diverse functies in het HBO (als docent, beleidsadviseur, bestuurder). Werkte vanaf 1990 bij de HBO-raad en vanaf 1995 bij Hogeschool Haarlem; was daar lid van het College van Bestuur van 2000 tot dat de hogeschool opging in Hogeschool Inholland. Paul Rullmann was van mei 2002 tot mei 2013 lid van het College van Bestuur van de Technische Universiteit Delft, met als centrale portefeuilles Onderwijs en Beheerszaken.
Naast het voorzitterschap van de commissie vervult hij diverse bestuurlijke functies in en rond het onderwijs, zoals voorzitter van SURF (de ict samenwerkingsorganisatie voor het Hoger Onderwijs), voorzitter van de Raad van Toezicht van het NOVA College (ROC), vicevoorzitter van de Raad van Commissarissen van studentenhuysvestingscorporatie DUWO, bestuurslid van QANU (visitatie-organisatie voor de Nederlandse Universiteiten).

De heer prof. dr. J.A. Bruijn (vicevoorzitter tot 1 juli 2017)
Jan Anthonie Bruijn (1958) is hoogleraar immunopathologie in Leiden. In het LUMC was hij voorzitter van het opleidingsbestuur Geneeskunde en Biomedische Wetenschappen, van de Commissie Internationalisering Onderwijs en van het Platform Computer Ondersteund Onderwijs. Hij is voorzitter van de programmaraad van het Europees Platform en lid van de adviesraad van Nuffic, de Raden van Toezicht van Hogeschool Utrecht en het Rijnlands Revalidatiecentrum en het curatorium van de prof. mr. B.M. Teldersstichting. In 2010 en 2012 was hij

voorzitter van de programmacommissie van de VVD en in 2016 vervult hij deze functie opnieuw in het kader van de verkiezingen in 2017. Ook schreef hij in 2012 op verzoek van de Vereniging Hogescholen het rapport 'Vreemde Ogen Dwingen' en voor de Teldersstichting een geschrift over Bildung in het onderwijs. Hij was eerder lid van de Onderwijsraad, voorzitter van de Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) en toezichthouder bij Hogeschool Leiden. Internationaal werkte hij aan beleidsontwikkeling en ontwikkelingshulp op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg, onder meer als president van de International Renal Pathology Society en in de nationale contactgroep voor onderwijs in Afghanistan. Bruijn is lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. Hij studeerde Geneeskunde in Baltimore en Rotterdam en specialiseerde en promoveerde in Leiden en Boston. Hij publiceerde ruim 300 wetenschappelijke artikelen.

Mevrouw drs. L.W.J.M. Janssen (vicevoorzitter vanaf 1 juli 2017)
Lisa Janssen (1978) studeerde Theater-, Film- en Televisiewetenschappen (cum laude) aan de Universiteit Utrecht en aan de Université la Sorbonne Nouvelle (Parijs). Zij werkte enige tijd in de kunsten en media, van (internationale) impresariaten in de klassieke muziek tot aan filmproductie en televisiedistributie bij de Wereldomroep. Ook adviseerde zij de Nederlandse audiovisuele sector over het MEDIA Programma van de Europese Unie. Inmiddels is zij sinds ruim tien jaar actief in het onderwijs. Lisa is directeur van een evaluatiebureau in het hoger onderwijs en treedt op als projectcoördinator en voorzitter van bachelor- en master(cluster)visitaties. Tevens

is zij verbonden aan de PO-Raad als voorzitter van bestuurlijke visitaties in het primair onderwijs. Zij is NVAO-gecertificeerd trainer van voorzitters en panels (>25 visitaties) en is internationaal actief in visitaties. Ze kent beide zijden van de tafel van het (voorbereiden op) visiteren, want zij was als directeur van Schouten & Nelissen University verantwoordelijk voor post-initiële masteropleidingen in deeltijd, waaronder een internationale MBA, en daarmee verantwoordelijk voor een aantal TNO's en heraccreditaties. Daarnaast heeft zij ervaring als opleidingsmanager met het ontwikkelen en opzetten van masteropleidingen binnen universiteiten.

Mevrouw drs. G.T.C. Bonhof
Geri Bonhof was 12 jaar (tot 1 september 2015) voorzitter van het College van Bestuur van de Hogeschool Utrecht. Onder haar leiding is de samenwerking van de hogeschool met de Universiteit Utrecht en het Universitair Medisch Centrum Utrecht uitgebouwd. Zij heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het Utrecht Science Park. Ze is medeoprichter van Carpe, een Europees consortium van Universities of Applied Sciences. Van 2000 tot 2003 was zij lid van het College van Bestuur van de Hogeschool van Amsterdam.
Daarvoor werkte zij in het voortgezet onderwijs als docente bewegingsonderwijs, rector van het Goois Lyceum en bestuurder van de Gooise Scholenfederatie. Van 2004 tot 2011 was Geri Bonhof vicevoorzitter en waarnemend voorzitter van de Vereniging Hogescholen. Van 1997 tot 2004 was zij lid van de Onderwijsraad. Zij is nu toezichthouder/commissaris en adviseur. Zij is o.a. voorzitter van het College voor Perinatale Zorg (geboortezorg); voorzitter van de Raad van Toezicht van Careyn, instelling voor intra- en extramurale zorg, lid van de Raad van Toezicht van

Kennisnet ICT-partner voor het onderwijs, voorzitter van de monitoringscommissie governance code van de VO-raad, lid van het Topteam Sport van VWS (adviseert de minister over bevordering van innovatie in de sport) en voorzitter van de Maatschappelijke Adviesraad van FC Utrecht. Geri haalde haar bachelor docent bewegingsonderwijs in 1975 aan de Academie voor Lichamelijk Opvoeding in Amsterdam en studeerde af in de Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam in 1986. In 2007 volgde zij de Master Class Innovation and Governance aan Harvard University en in 2015 de Nyenrode Commissarissen Cyclus.

De heer dr. ir. A.F. Groen
Ab Groen is sinds 2013 voorzitter van het College van Bestuur van Helicon Opleidingen (AOC met vmbo en mbo opleidingen op locaties in de provincies Noord-Brabant en Gelderland). Na zijn studie en promotie in Wageningen werkte hij 27 jaar bij Wageningen UR. Hij bekleedde onder andere functies van Universitair Hoofddocent Fokkerij & Genetica en Hoofd Onderwijs Departement Dierwetenschappen en laatstelijk 8 jaar de functie van stafdirecteur Onderwijs, Onderzoek en Innovatie.
In zijn functies was hij actief betrokken bij onderwijsvernieuwing (hbo en wo) en regionale samenwerking onderwijs-bedrijfsleven. Hij was visiting professor SLU (Uppsala, Zweden) en University of Guelph (Ontario, Canada), coördinator van een EU-Concerted Action en voorzitter van een internationale evaluatiecommissie onderwijs Dierwetenschappen UMB (Ås, Noorwegen). Hij publiceerde ruim 80 wetenschappelijke artikelen in refereed tijdschriften en ruim 65 artikelen in vaktijdschriften. Hij bekleedde diverse bestuurlijke functies zoals voorzitter bestuur St. StartLife Holding en St. Wageningen SKE Preseed, lid

bestuur van het Nationaal Herbarium Nederland en lid Raad van Toezicht AgroFood Community Zuidoost Nederland. In de raadsperiode 1998-2002 was hij raadslid voor het CDA in de gemeente Wageningen.

Mevrouw J.G. Stam (tot 1 juli 2017)

Ineke Stam is toezichhouder/commissaris, lid van diverse adviescommissies en executive coach. Zij was van 2007-2011 voorzitter van het samenwerkingsprogramma 'Politietop divers, naar een duurzaam perspectief' ingesteld door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Daarvoor was zij eerst als plaatsvervanger en daarna als voorzitter van het College van Bestuur van de Politieacademie en Hoofdcommissaris van Politie de drijvende kracht achter de vernieuwing van het politieonderwijs tot een samenhangend duaal onderwijsstelsel met mbo en hbo/wo bachelor en masteropleidingen. Van 1971-1998 was zij onder andere verkozen lid van het dagelijks bestuur van de Hannie Schaft Academie, directeur P&O van de Rijkshogeschool Groningen en faculteitsvoorzitter van de faculteit gamma van de Hanzehogeschool Groningen. Zij was jarenlang lid van het bestuur van de Stichting Kennisontwikkeling Hoger Onderwijs, beoordelingscommissies Van de Stichting Innovatie Alliantie en lid van een achttal visitatiecommissies van Rijksmusea. Zij is voorzitter van de Raad van Toezicht van het Friesland College (ROC), voorzitter van de Raad van Commissarissen Van Ede Groep (Van Ede & Partners), bestuurslid van de Stichting Beheer Toevluchtsoord Groningen, lid van de Raad van Toezicht van het Nederlands Openluchtmuseum, lid van begeleidingscommissie politieonderzoek en executive coach, o.a. voor het kandidatenprogramma voor Politieleaders.

Mw. E.R.M. Verhoef (tot 22 augustus 2017)

Els Verhoef werkt sinds 2013 als zelfstandig adviseur, coach en (interim) bestuurder binnen het Hoger Onderwijs, met name op het gebied van onderwijs- en organisatieontwikkeling. Zij is sinds 2013 voorzitter van de Raad van de Raad van Toezicht van ZAAM, interconfessioneel voortgezet onderwijs in Amsterdam. In 1980 startte zij haar loopbaan in het onderwijs als docent binnen het HBO (HvA), en doorliep vervolgens diverse rollen en werd in 1987 directeur van Sociaal Agogische opleidingen van de HvA. In 2001 was zij enkele jaren algemeen directeur van de sector Techniek en Informatica van de Haagse Hogeschool en werd vervolgens benoemd in het College van Bestuur (van 2004 tot 2012). Diverse lidmaatschappen van besturen, audit-teams en adviesraden volgden, zoals het UAF, de NVAO (ITK) en de Politieonderwijsraad. In 1976 rondde zij haar bacheloropleiding Sociaal Agogische Studies aan De Horst in Driebergen af. Zij vervolgde haar opleiding aan de Voortgezette Opleiding Agogische Studies, het IVABO in Amsterdam, en behaalde een eerstegraads onderwijs- en supervisiebevoegdheid. Bij het SIOO in Utrecht volgde zij een Postdoctorale Beroepsopleiding Management Consultancy en zij rondde deze Master of Change Management in 2001 af. Daarna volgde zij enkele programma's zoals de Topklas Bestuurders, Van Eeden Den Haag (2007), de American Comenius Executive Program over 'Visie en Leiderschap' (Universiteit Groningen, Harvard University, Yale University en University of California Berkeley, 2008) en de Masterclass 'Waardegedreven toezicht in het onderwijs' van TiasNimbas Business School (2014).

De heer prof. mr. dr. P.F. van der Heijden (vanaf 1 oktober 2017)

Paul F. van der Heijden was van 2002-2007 Rector Magnificus van de Universiteit van Amsterdam. Daarna was hij tot 2014 Voorzitter van het College van Bestuur en Rector Magnificus van de Universiteit Leiden.

Nu is hij als hoogleraar Internationaal Arbeidsrecht nog verbonden aan de Universiteit Leiden. Tevens is hij Honorair Hoogleraar internationaal recht aan de Universiteit Gent. Voorts is hij voorzitter van het Algemeen Bestuur van Instituut Clingendael. Ook is hij voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Bestuurders in de Zorg (NVZD).

Paul van der Heijden studeerde rechten aan de UvA, en promoveerde aan de Universiteit Leiden. Hij werkte als rechter in Amsterdam en later als hoogleraar arbeidsrecht aan de UvA. Daar was hij oprichter van het interdisciplinaire Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies (AIAS). Tevens was hij decaan van de Faculteit Rechtsgeleerdheid.

Van der Heijden was Kroonlid van de SER en lid van de Raad voor het Openbaar bestuur.

Van der Heijden is lang (1995-2017) actief geweest in de International Labour Organisation (ILO), een onderdeel van de Verenigde Naties (VN). Hij was voorzitter van de jaarlijkse Nederlandse delegatie naar de International Labour Conference die zich met wetgeving (verdragen) bezighoudt, voorzitter van de ILO Committee on Application of Standards en van de ILO Committee on Freedom of Association die zich beiden, wereldwijd, met toezicht bezighouden. Van der Heijden is ook actief in het bedrijfsleven, zo was hij lid van de Raad van Commissarissen van ING Group NV en is hij lid van de RvC van Shell Nederland en van IBM Nederland.

Van der Heijden publiceerde boeken en artikelen

over arbeidsrecht en over mensenrechten, nationaal en internationaal. Hij was de promotor van 18 promovendi.

De heer prof. dr. L.G. Soete (vanaf 1 oktober 2017)

Luc Soete (1950: Brussel) is oud-Rector Magnificus van de Universiteit Maastricht en honorair hoogleraar economie aan de Universiteit Maastricht. Daarnaast is hij lid van de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen (KNAW), lid van de Raad van Toezicht van de Technische Universiteit Delft en voorzitter van de Economic and Social Impact of Research (ESIR) expert groep van de Europese Commissie. Luc Soete studeerde economie in Gent, promoveerde in Sussex en werkte onder meer in Sussex, Stanford en Maastricht, waar hij in 1986 benoemd werd als hoogleraar internationale economische betrekkingen in 1986.

CDHO

Parkstraat 28 • 2514 JK Den Haag
Postbus 85498 • 2508 CD Den Haag
T +31(0)70 850 5300
info@cdho.nl • www.cdho.nl